

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԵՎ
ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԿԻՆԴԻՐՆԵՐ

Միջբուհական կոնսորցիումի գիտական հանդես

ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ
И ПСИХОЛОГИИ

•

MAIN ISSUES OF PEDAGOGY
AND PSYCHOLOGY

Научное периодическое издание межвузовского консорциума
Scientific Periodical of intercollegiate consortium

1

**«Մանկավարժության և հոգեբանության հիմնախնդիրներ» գիտական հանդեսը տպագրվում է
«Միջբուհական կոնսորցիում» հիմնադրամի միջոցներով:**

ՀՏԳ 37.01:159.9

ԳՄԴ 74+88

Մ 261

*Երաշխավորվել է տպագրության միջբուհական կոնսորցիումի բուհերի
ռեկտորների խորհրդի և Խաչատուր Աբովյանի անվան
հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի
գիտական խորհրդի կողմից:*

*Մանկավարժության և հոգեբանության հիմնախնդիրներ. — Եր.:
Մ 261 «Զանգակ» հրատ., 2013. — 176 էջ:*

ԳՄԴ 74+88

ISSN 1829–1295

© ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ, 2013
© «ԶԱՆԳԱԿ–97» ՍՊԸ, 2013

Խմբագրական խորհրդի նախագահ՝

Տիգրան Սարգսյան – Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ, Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի խորհրդի նախագահ, տնտեսագիտության թեկնածու, Տնտեսագիտական համալսարանի պատվավոր դոկտոր

Գլխավոր խմբագիր՝

Նաիրա Հակոբյան – Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի մագիստրատուրայի և մասնագիտական որակավորման բարձրագույն վարչության պետ, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Պատասխանատու քարտուղար՝

Կամո Վարդանյան – Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի գիտահետազոտական կենտրոնի ղեկավար, հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Խմբագրական կոլեգիա՝

Ռուբեն Միրզախանյան – Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի ռեկտոր, պարմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Գեորգ Բրուտյան – Հայաստանի Հանրապետության Գիտությունների ազգային ակադեմիայի ակադեմիկոս, Հայաստանի փոխտնօրենի ակադեմիայի նախագահ

Գուրգեն Խաչատրյան – Հանս-Դեթեր Լոփմանն անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտի ռեկտոր, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ռուզաննա Հակոբյան – Գալուստի պետական համալսարանի ռեկտոր, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր

Նորայր Ղուկասյան – Կրթության և գիտության նախարարության Կրթության ազգային ինստիտուտի տնօրեն

Յուրի Սաֆարյան – Գորիսի պետական համալսարանի ռեկտոր, ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Վահրամ Առաքելյան – Ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի ռեկտոր, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ստեփան Դադայան – Արցախի պետական համալսարանի ռեկտոր, պարմական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր

Վարդևան Գրիգորյան – Գյումրիի Միքայել Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտի ռեկտոր, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Արտեմ Սարգսյան – Հայաստանի Հանրապետության Գիտությունների ազգային ակադեմիայի թղթակից անդամ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Ալեխոա Դոլուխանյան – Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի հայ գրականության և նրա դասավանդման մեթոդիկայի սանթոնի վարիչ, Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի թղթակից անդամ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Սրբուհի Գևորգյան – Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի պրոռեկտոր, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Հայկ Պետրոսյան – Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի մասնագիտական կրթության և կիրառական մանկավարժության սանթոնի վարիչի պաշտոնակատար, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Այա Բերբերյան	– <i>Ռուս–հայկական (Սլավոնական) համալսարանի հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր</i>
Լյուդմիլա Օբոլտովա	– <i>Ռուսաստանի բնական գիտությունների ակադեմիայի իսկական անդամ, Մոսկվայի պետական հոգեբանամանկավարժական համալսարանի տարիքային հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր</i>
Լյուդմիլա Բալասնիկովա	– <i>Ռուսաստանի Գերցենի անվան պետական մանկավարժական համալսարանի մանկավարժական գիտությունների ՅՈՒՆԵՍԿՕ ի ամբիոնի համադեկլարատ, բանասիրական գիտությունների թեկնածու</i>
Սերգեյ Աթանասյան	– <i>Մոսկվայի քաղաքային մանկավարժական համալսարանի ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր</i>
Իրակլի Իմեդաձե	– <i>Վրաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիայի թղթակից անդամ, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, Դ.Ն.Ուզնադձեի հոգեբանության ինստիտուտի տնօրեն</i>
Դմիտրի Շևչենկո	– <i>Ռուսաստանի դաշնության պետական հումանիտար համալսարանի մարքեթինգի և գովազդային գործունեության վարչության պետ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր</i>
Օլգա Տրիֆոնովա	– <i>Մոսկվայի քաղաքային մանկավարժական համալսարանի սասիդուս-տուրայի և դոկտորանտուրայի բաժնի վարիչ, քիմիական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ</i>
Յան Դոլակ	– <i>Բռնոյի Մասարիկ համալսարանի թանգարանագիտության և ժառանգության ՅՈՒՆԵՍԿՕ–ի ամբիոնի վարիչ, պատմական գիտությունների դոկտոր (PHD, Չեխիա)</i>
Էվելինա Բայաթյան	– <i>Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի ռուսաց լեզվի և նրա դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի դոցենտ, մանկավարժական գիտությունների թեկնածու</i>
Տիգրան Միքայելյան	– <i>Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի օտար լեզուների ֆակուլտետի ղեկան, բանասիրական գիտությունների թեկնածու</i>
Անի Մանուկյան	– <i>Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի արտասահմանյան լեզուների և նրանց դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի սախարենտ, մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ</i>
Սիրվարդ Ասրյան	– <i>Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի «Մանկավարժական համալսարան» պաշտոնաթերթի գլխավոր խմբագիր</i>

Միջբուհական կոնսորցիումի «Մանկավարժության և հոգեբանության հիմնասինդիկներ» գիտական հանդեսը միտված է նպաստելու Հայաստանի Հանրապետությունում բարձրագույն մանկավարժական կրթական համակարգի բարելավմանը և առաջընթացին: Պարբերականում կգերազանցվեն գիտաբանական և գիտամեթոդական բնույթի հոդվածներ, որոնք կօժանդակեն մանկավարժության և հոգեբանության բնագավառների առջև ծառացած խնդիրների լուծմանը, կրթության կառավարման հիմնասինդիկների լուսարանմանը, համաշխարհային փորձի ուսումնասիրմանը և միջազգային կրթական գործընթացների առաջադրած դրույթների համակարգված և միասնական ներդրմանը:

Գիտական հանդեսը նախատեսված է մանկավարժների, հոգեբանների, բարձրագույն կրթության համակարգում աշխատողների և առհասարակ մանկավարժա-հոգեբանական գիտությունների զարգացմանը շահագրգիռ յուրաքանչյուրի համար:

Председатель редакционного совета

Саркисян Тигран – премьер-министр Республики Армения, председатель совета Армянского государственного педагогического университета им. Хачатура Абовяна, кандидат экономических наук, почетный доктор государственного экономического университета Армении

Главный редактор

Акопян Наира – руководитель отдела магистратуры и повышения профессиональной квалификации Армянского государственного педагогического университета имени Хачатура Абовяна, доктор психологических наук, профессор

Ответственный секретарь

Варданян Камо – руководитель научно-исследовательского центра Армянского государственного педагогического университета им. Хачатура Абовяна, доцент кафедры развития и прикладной психологии факультета социальной педагогики и психологии АГПУ им. Х. Абовяна, кандидат психологических наук

Редакционная коллегия

Мирзаханян Рубен – ректор Армянского государственного педагогического университета им. Хачатура Абовяна, доктор исторических наук, профессор

Брутян Георг – академик Национальной академии наук Республики Армения, президент Армянской философской академии

Хачатрян Гурген – ректор Ванадзорского государственного педагогического института им. Ованеса Туманяна, доктор филологических наук, профессор

Акопян Рузанна – ректор Гаварского государственного университета, доктор юридических наук

Гукасян Норайр – директор Национального института образования Министерства образования и науки РА

Сафарян Юрий – ректор Горисского государственного университета, доктор физико-математических наук, профессор

Аракелян Ваграм – ректор Армянского государственного института физической культуры, доктор педагогических наук, профессор

Дадаян Степан – ректор Арцахского государственного университета, кандидат исторических наук, профессор

Григорян Вардеван – ректор Гюмрийского государственного педагогического института им. Микаэла Налбандяна, доктор филологических наук, профессор

Саркисян Артем – член-корреспондент НАН РА, доктор филологических наук, профессор факультета культуры Армянского государственного педагогического университета им. Хачатура Абовяна

Долуханян Аэлига – член-корреспондент Национальной Академии наук Республики Армения, заведующая кафедрой армянской литературы и методики ее преподавания Армянского государственного педагогического университета имени Хачатура Абовяна, доктор филологических наук, профессор

Геворкян Србуи – проректор по научно-учебной Армянского государственного педагогического университета им. Хачатура Абовяна, доктор психологических наук, профессор

- Петросян Гайк** – *И.о. заведующего кафедрой профессионального образования и прикладной педагогики Армянского государственного педагогического университета имени Хачатура Абовяна, доктор педагогических наук, профессор*
- Берберян Ася** – *заведующая кафедрой психологии Российско–Армянского (Славянского) университета, доктор психологических наук, профессор*
- Обухова Людмила** – *действительный член Российской академии естественных наук, заведующая кафедрой возрастной психологии Московского городского психолого–педагогического университета, доктор психологических наук, профессор*
- Белясникова Людмила** – *созаведующая кафедрой педагогических наук ЮНЕСКО Российского государственного педагогического университета им. А.И.Герцена, кандидат филологических наук*
- Атанасян Сергей** – *проректор по учебной работе Московского городского педагогического университета, доктор педагогических наук, профессор*
- Имедадзе Ираклий** – *директор института психологии им. Д.Н.Узнадзе, член–корреспондент Национальной академии наук Грузии, доктор психологических наук*
- Шевченко Дмитрий** – *руководитель отдела маркетинга и рекламной деятельности Российского государственного гуманитарного университета, доктор экономических наук, профессор*
- Трифопова Ольга** – *руководитель отдела аспирантуры и докторантуры Московского городского педагогического университета, кандидат химических наук, доцент*
- Долак Жан** – *заведующий кафедрой музееведения и мирового наследия ЮНЕСКО Масарикова университета г. Брно, доктор исторических наук (PhD, Чехия)*
- Баятрян Эвелина** – *доцент кафедры методики преподавания иностранных языков Армянского государственного педагогического университета им. Хачатура Абовяна, кандидат педагогических наук*
- Микаелян Тигран** – *декан факультета иностранных языков Армянского государственного педагогического университета им. Хачатура Абовяна, кандидат филологических наук*
- Манукян Ани** – *ассистент кафедры методики преподавания иностранных языков Армянского государственного педагогического университета им. Хачатура Абовяна, кандидат педагогических наук, доцент*
- Сирвард Асрян** – *главный редактор газеты “Педагогический университет” Армянского государственного педагогического университета им. Хачатура Абовяна*

Научное периодическое издание межвузовского консорциума «Проблемы педагогики и психологии» призвано способствовать развитию и совершенствованию педагогической образовательной системы в Республике Армения. В издании представлены научно–теоретические и научно–методические статьи, способствующие решению насущных задач педагогики и психологии, освещающие основные проблемы управления образовательным процессом, изучающие международный опыт в сфере образования и направленные на практическое внедрение результатов объединенного и систематизированного образовательного процесса.

Издание предназначено для педагогов, психологов, работников высшей школы и всех тех, кого интересуют вопросы развития педагогической и психологической мысли.

Chief of the Editorial Council

Tigran Sargsyan – *Prime Minister of the Republic of Armenia, President of the Board of the Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan, PhD in Economical Sciences, Honorary doctor of the Armenian State University of Economics.*

Chief Editor

Naira Hakobyan – *Head of the Department of Master's Degree and Professional Qualitication Improvement, Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan, Doctor of Psychological Sciences, Professor.*

Responsible Sectretary

Kamo Vardanyan – *Director of the Scientific Research Center at the Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan, PhD in Psychological Sciencess, Assosiate Professor.*

Editorial Board

Ruben Mirzakhanyan – *Rector of the Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan, doctor of Historical Sciences, professor.*

George Brutyan – *Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia, president of the Armenian Academy of Phylosophy.*

Gurgen Khachatryan – *Rector of Vanadsor State Pedagogical Institute after Hovhannes Tumanyan, doctor of philological sciences, professor.*

Ruzanna Hakobyan – *Rector of Gavar State University, doctor of Juridical Sciences, docent*

Norik Ghukasyan – *Director of National Institute of Education at the Ministry of Education and Science.*

Yuri Safaryan – *Rector of Goris State University, doctor of Physical–Mathematical Sciences, professor.*

Vahram Araqelyan – *Rector of the Armenian State Institute of Physical Culture, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.*

Stepan Dadayan – *Rector of Artsakh State University, candidate of Historical Sciences, professor.*

Vardevan Grigoryan – *Rector of Gyumri State Pedagogical Institute after M. Nalbandyan, doctor of Pedagogical sciences, professor.*

Sergey Atanasyan – *Vice–rector of education at Moscow City Pedagogical University, doctor of Pedagogical Sciences, professor.*

Aelita Dolukhanyan – *Doctor of Philological Sciences, Professor, Correspondent Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia, Head of the Chair of the Armenian Literature and its Teaching Methods, Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan.*

Srbuhi Gevorgyan – *Vice–rector of Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan, doctor of Psychological Sciences, professor.*

Hayk Petrosyan – *Head of the Chair of Vocational Education and Applied Pedagogy of Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.*

- Asya Berberyan** – *Head of the chair of Psychology at Russian–Armenian (Slavonic) University, doctor of Psychological Sciences, professor*
- Lyudmila Obukhova** – *Member of the Russian Academy of Natural Sciences. Head of the chair of Age Psychology of the Moscow State Psychological Pedagogical University, doctor of Psychological Sciences, Professor.*
- Liudmila Beliasnikova** – *Co–Chairholder of UNESCO chair of Sciences of Education, the Herzen State Pedagogical University of Russia, PhD in Philological Sciences.*
- Artem Sargsyan** – *Correspondent Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia, Doctor of Philology, Professor of the faculty of culture of the Armenian state pedagogical university afther Khachatur Abovyan*
- Irakly Imedadze** – *Director of the Institute of Psychology after D. N. Uznadse, correspondent member of the National Academy of Sciences in Georgia, doctor of Psychological Sciences.*
- Dmitri Shevchenko** – *Head of the Administration of Marketing and Advertising at the State Humanitarian University of the Russian Federation, doctor of Economical Sciences, professor.*
- Olga Trifonova** – *Head of the Department of Postgraduate and Doctorate Education at Moscow City Pedagogical University, candidate of Chemical Sciences, docent.*
- Jan Dolak** – *Chairholder of the UNESCO chair on Museology and World Heritage at the Masarik University of Brno, doctor of Historical sciences. (PHD, the Chech Republic).*
- Evelina Bayatyan** – *Associate Professor of the Chair of the Foreign Languages and its Teaching Methods, Armenian State Pedagogical University alter Khachatur Abovyan, PhD in Pedagogical Sciences.*
- Tigran Miqaelyan** – *Dean of the faculty of Foreign Languages, Armenian State Pedagogical University, PhD in Philological Sciences.*
- Ani Manukyan** – *Assistant of the Chair of Foreign Languages and its Teaching Methods, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor.*
- Sirvard Asryan** – *Chief Editor of the official journal “Pedagogical University”, Armenian State Pedagogical University alter Khachatur Abovyan*

The scientific periodical of intercollegiate consortium “Main Issues of Pedagogy and Psychology” is aimed at contributing the improvement and progress of higher pedagogical educational system in the Republic of Armenia. The periodical includes articles on scientific – theoretical and scientific– methodological content which will support to solve the problems existing in the spheres of pedagogy and psychology, to reveal main issues on education Management, to study the Worldwide practice and to promote systemized and joint implementation of objectives proposed by International Educational Activities.

The scientific periodical is for pedagogues, psychologists, higher educational staff and for anyone who is interested in the development of pedagogical – psychological sciences.

Խաչատրուր Աբովյանի անվան հայկական պեդագոգական մանկավարժական համալսարան
Армянский государственный педагогический университет им. Хачатуря Абовяна
Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan

ՍԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՍՏԱԽՆԴԻՐՆԵՐ
Միջբուհական կոնսորցիումի գիտական հանդես

•
ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ И ПСИХОЛОГИИ
Научное периодическое издание межвузовского консорциума

•
MAIN ISSUES OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY
Scientific Periodical of Interuniversity Consortium

1

Հրատարակչության րնօրեն՝
ԷՄԻՆ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Համարի թողարկման պատասխանատու և
գլխավոր խմբագիր՝
ՆԱԻՐԱ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Սրբագրիչ՝
ԿԱՐՄԵՆ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
Համակարգչային ձևավորումը՝
ԳՈՀԱՐ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԻ

Լրացվական գործունեության իրականացնող՝ Խաչատրուր Աբովյանի անվան
հայկական պեդագոգական մանկավարժական համալսարանի ՊՈԱԿ
Հասցե՝ ՀՀ, ք. Երևան, Տիգրան Մեծի 17
Վրայական՝ 03 Ա 058062: Տրված՝ 24.12.2002 թ.

Հանձնված է տպագրության՝ 01.02.2013 թ.
Տպագրությունը՝ օֆսեթ: Չափեր՝ 70 × 100 1/16
Թուղթը՝ օֆսեթ: Ծավալը՝ 11 տպ. մամուլ
Տպաքանակը՝ 150 օրինակ

ԶԱՆԳԱԿ
ՀՐԱՏԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ԶԱՆԳԱԿ-97» ՍՊԸ
ՀՀ, 0051, Երևան, Կոմիտասի 49/2,
Հեռ.՝ (+37410) 23 25 28, հեռապատճեն՝ (+37410) 23 25 95
Էլ. կայքեր՝ www.zangak.am, www.book.am, www.dasagirq.am
Էլ. փոստ՝ info@zangak.am